

27.0.13

¿Què és?

Llengua auxiliar internacional
ESPERANTO ©

¿Què pretén?

ASALTO, 45
BARCELONA

2308

a desfer prejudicis, i a demostrar la perfecta possibilitat d'una llengua neutral que serveixi com-e llaç d'unió llingüística entre tots els pobles de la terra.

Necessitat d'una llengua internacional

Un dels progressos més importants pera l'humanitat, és sens dubte ls medis de comunicació rapida. Si l vapor ha escursat les distancies, l'electricitat les ha suprimides. Com-e resultat de aquests avenços, ha aparegut aquest moviment mundial que s manifesta ben palesament en tots els ordres de l'activitat humana. Hem entrat en un periode febril en què la ciencia, l'art, el comerç, sembla que hagin arribat ja al pinacle de les llurs aspiracions. Resulta, d'aquesta activitat, que s'extenen i es multipli-

quen d'una manera intensissima les relacions internacionals, relacions que s veuen altament beneficiades pels instruments de locomoció rapida: la *distancia* és una paraula que podem esborrar ja dels nostres diccionaris.

Més, si bé és veritat que en un cert nombre d'hores limitadissim podem traslladar els nostres cossos de l'un extrem a l'altre del continent, els nostres esperits permaneixen a respectable distancia, puix no s poden comunicar les llurs impressions, per desconeixer la llengua (instrument de manifestació *extrinseca* de l'esperit) del poble a on se va. ¿Què n faig de poder anar en vint-i-cinc o trenta hores a Russia, si allà m veig obligat a callar per no saber parlar el rus?

El desenrotllament del comerç, de l'industria, de l'art, de tot, en una paraula, fa que ls homes de tots els països hagin de canviar impressions molt sovint, i aquestes relacions es veuen a cada pas

oficial la llengua russa. Resultat: l'acord prèrs referent a que fossin les tres llengües savies les unicament usades en el Congrés, es vegé *quelcom* modificat en el sentit de què foren sis les llengües oficials.

Doncs per lo regular això és lo que passa en els congressos anomenats internacionals (encara que d'internacional no més ne tinguin el nom), amb la sola diferència que encara s'entenen menys. I es comprèn ben facilment: els fills del país on se fa el congrés, presenten les llurs memories, els llurs estudis, les llurs observacions, sobre tal o qual qüestió; i, com que no han fet altra cosa a la vida que sentir, parlar i escriure la llur llengua, parlen depressa, no s fixen en pronunciar ben bé les paraules, i abusen del coneixement de la llur llengua en perjudici dels altres, pera ls qui l'idioma és estranger i que han d'escoltar amb una atenció extremada pera tenir

una idea més o menys aproximada, però mai completa, de lo que s'ha dit.

Pera més facilitar les transaccions del comerç, pera tenir més lleugeresa en escampar els séus estudis la ciencia, pera donar més comoditat an el viatjar, an el turisme, se sent la necessitat ineludible d'una llengua internacional auxiliar.

Paper que ha de jugar la llengua internacional

Hi hà algú que té l prejudici de què lo que pretén la llengua internacional auxiliar és abolir els idiomes existents, això és, que tota la humanitat oblidi les seves parles actuals, pera tots plegats aprendre-n una de nova, que en aqueix cas seria la llengua universal.

Si l'aspiració de la llengua internacional fos aquesta, nosaltres, esperits to-

lerants i aimants com el primer de la llengua patria, abandonariem de bon grat l'idea, perquè no ns podriem avenir de cap manera a arreconar l'hermosa parla d'Ausies March i Verdagner. Se l'estima tothom tant, la llengua de la patria! Però, com que no és aquest el seu intent; com que, lluny d'afeblir els idiomes naturals, els ha d'enfortir més i més, i sobre tot ha de fer que conservin la llur puresa evitant l'intrusió de barbarismes i paraules exotiques; veus-aquí perquè ls partidaris de la llengua internacional trobem en això un argument més en favor de la nostra tesi. La pretensió d'aquesta és, senzillament, que la nova llengua sia la segona de tothom, és a dir que tots els homes, ademés de la llur parla propria, en sapiguen una altra pera comunicar-se amb els estrangers. Ha de servir, doncs, pera ls intel·lectuals (filosops, metges, enginyers, historiadors: en una paraula, tots els homes d'estudi),

pera ls industrials i comerciants, pera ls obrers, viatgers, turistes, etc., etc.

Elecció d'una llengua internacional

Existeixen tres classes de llengües: les vivents, les mortes i les artificials. Podem, per consegüent, elegir-ne una, d'una d'aquestes tres agrupacions, pera què serveixi com internacional.

1.^r LENGÜES VIVENTS. Qualsevol que hagi estudiat tant solament una sola llengua estrangera, sab lo que costa lo que sen diu *dominar-la*. És necessari omplir-se de paciència pera no descuidar durant llargs anys el seu estudi; i, si no s vol tant sols llegir-la i escriure-la, sinó que s vol parlar-la correctament, cal anar al país on se parla i estar-hi una temporada. Tenim, doncs dos inconvenients capdals: en primer lloc, que totes les llengües vivents estan

plagades d'idiotismes, que les fan difícilissimes; i, segonament, que pera saber-les és necessari no escatimar els diners.

Al més curt de gambals se li fa evident que la llengua internacional ha de ser facilíssima, i el séu estudi ben economic, pera què aixís pugui posar-se a l'alcanç de totes les intel·ligencies (incloses les més mitjanes) i de totes les fortunes.

Però encara tindriem un altre inconvenient a l'acceptar com internacional una de les llengües vivents. ¿Seria l francès? ¿Seria l'anglès? Fos quina fos, esteu ben segurs que cap nació ajupiria el cap enfront d'aquella on se parlés la llengua triada: això fóra donar-li una hegemonia innegable, i cap poble voldria que sigués preterida la seva llengua a una altra qualsevol. *Els pobles s'estimen tant com els mateixos homes les coses propries.*

2.ⁿ LENGÜES MORTES. Si ns veiem impossibilitats d'escullir una llengua

viva, ¿no podriem triar-ne una de morta? el llatí, el grec, el sanscrit, l'hebreu; idiomes tots que han sigut parlats en temps més o menys llunyans i dels quals se deriven bona part de les paraules que formen els nostres diccionaris?

Les llengües mortes tenen un aventatge que no tenen les parles vivents, això és, no susciten cap enveja entre les nacions perquè cap d'elles se les creu propries. La llur propietat no pertany a cap poble. Més, si bé és veritat que tenen aqueix aventatge sobre ls idiomes parlats, en cambi hem de reconèixer que són totes elles llengües pertanyents a civilitacions que han passat, són llengües adaptades an els costums i manera de ser d'aquells pobles irremediament desapareguts. Per això ns trobem, per exemple, que no hi hà termes pera donar nom als invents moderns, i, si sels en dóna, fan veritablement esclatar la rialla; com en el cas d'aquell que va batejar la bicicleta

amb el nom llatí de *birota velocissima*. (!!)

Ni l llatí, ni l grec (que és el que més es presta), ni l sanscrit, ni cap de les llengües mortes, poden, per lo tant, esser escullides. Si les llengües vivents són difícils, aquestes necessiten bona part (per no dir tota) de la vida de l'home que s dedica al llur estudi, i al mateix temps no tenen la llur terminologia adaptada a la civilització contemporània.

3.^r LLENGÜES ARTIFICIALS. Si la lògica ns fa eliminar les llengües vivents i les mortes, aqueixa mateixa lògica ns farà girar els ulls vers les llengües artificials.

Aquestes tenen els avantatges de què són neutres, són facilíssimes i són lògiques.

Els principals arguments que s'aporten contra les llengües artificials són: en primer lloc, que una llengua no pot ser fabricada en un gabinet com un cos químic qualsevol, perquè prové de l'evo-

lució i de les successives transformacions del caràcter i l'esperit d'un poble; i, en segon lloc, que cada poble la parlarà a sa manera, fent impossible l'intercomprensió.

Respecte al primer punt, podem dir que existeixen ja actualment convenis, entre les nacions, que són veritables llenguatges mundials: les xifres, els signes d'àlgebra, les fórmules químiques, les notes de música, les senyals marítimes, el sistema mètric decimal, el C. G. S., etc., etcetera, són coses, totes, que s'empleen de la mateixa manera en tot el món; i, referent a què, per la diversitat de pronunciació, seria també impossible l'entendre-s amb els semblants, poden parlar per nosaltres els tres Congressos celebrats pels esperantistes a Boulogne, Ginebra i Cambridge; on, malgrat haver-hi trenta nacionalitats representades, no hi va haver obstacle pera què tothom s'entengués a la perfecció.

L'Esperanto

Les llengües artificials que han merescut els honors de l'atenció pública són el *Volapük* i l'*Esperanto*.

El primer va deure la seva caiguda a l'imperfeció de la seva construcció: no és estrany que un llenguatge barbre i exòtic desaparegués per a no tornar a apareixer. Però, perquè aquest intent va resultar fallit, ¿nosaltres hauriem d'abandonar per a sempre més l'idea de la llengua internacional artificial? No, perquè és llei de la naturalesa que ls invents evolucionin paulatinament abans d'arribar a un estat de perfecció quasi absoluta. El telegraf necessitava abans fils conductors de l'electricitat, i avui dia comptem amb un telegraf sense fils; el microscopi simple d'abans, que augmentava poquíssims diàmetres, s'ha transformat en els microscopis actuals, que en-

grandeixen els cossos milers de vegades.

Malgrat la caiguda del *Volapük*, els aimants de la llengua internacional no deixen de comprendre l merit del seu autor, abat Schleyer, ja que aquest fou un decidit defensor de la llengua artificial, fent comprendre que sols amb una llengua d'aquesta mena podria assolir-se l'ideal volgut.

L'*Esperanto* ha suplantat el *Volapük* per la senzilla raó de què és més perfect.

Té, aquest idioma, una gramàtica completament regular, que consta de setze regles sense cap excepció. Això fa possible que pugui ser apresada amb facilitat fins per persones no gaire entrenades en qüestions gramaticals.

El seu vocabulari està compost de paraules que són conegudes del major nombre de pobles possible, figurant-hi, com és de suposar, els mots que, com *teatre*, *comèdia*, *telegraf*, *societat*, són coneguts a tot arreu.

Per medi d'un enginyós sistema de prefixes i sufixes, es multipliquen extremadament les paraules, fins al punt de poder-se expressar els més delicats matisos del pensament.

Totes les lletres es pronuncien sempre de la mateixa manera, sien quines sien les lletres que les precedeixin o que les segueixin. Si la *c* s pronuncia com *ts*, el mot *juneco* (joventut) se pronunciarà *junetso* i no *juneko*.

Veient la terminació d'una paraula ja podem dir quina part de l'oració és, perquè cada una pren sempre la mateixa característica final. Així, els mots *amo*, *ama*, *ame* (amor, amorós, amorosament), són, respectivament, substantiu, adjectiu i adverbí, perquè acaben en *o*, *a*, *e*, que caracterisen aquelles parts de l'oració.

As, *is*, *os*, *us*, *u*. Ajuntades aquestes síl·labes a la radical d'un verb, expressaran, sense necessitat de conjugacions (que tant dificulten l'estudi de les llengües natu-

rals), el present, passat, futur, condicional i imperatiu-subjunctiu. Exemples: *mi ploras* (jo ploro), *vi ploris* (vosaltres vareu plorar), *ili ploris* (ells van plorar), *ni ploros* (nosaltres plorarem).

Amb aquests exemples, i sabent que l'Esperanto conté un 75 % de paraules d'arrel llatina, pot comptar-se lo fàcil que resulta per a nosaltres, catalans, l'adquisició d'aquest idioma.

Els progressos que ha fet l'Esperanto desde la seva aparició, es concreten en les següents paraules:

Té una biblioteca en la qual se troben obres originals, i traduccions d'autors com Shakespeare, Schiller, Homer, Virgili, Leibnitz, etc., etc.; compta amb més de 400,000 esperantistes, escampats a tot arreu del món, amb una premsa especial de més de trenta-cinc periodics, que continuament propaguen la llengua; la Cambra de Comerç de Londres l'ha acceptada com una de les llengües que han de

saber els examinants; s'han celebrat en ella tres congressos universals, que són altres tants veritables exits; són esperantistes homes tant eminents com Bouchard (catedratic de la Facultat de Medicina de París i president del'Agrupació Esperantista Médica Parisenca), Berthelot (secretari perpetu de l'Academia de Ciències de París), Ramsay (descobridor de l'argon), Boirac (rector de l'Universitat de Dijon), Tolstoi (l'eminent escriptor rus), etc., etc.

Estadística

Insertem, com-e prova eloqüentíssima de la creixent propagació de la llengua Esperanto, la següent estadística, extreta de l'opuscul *Esperantista Societaro*, publicat, l'Octubre passat, per la «Centra Oficejo» (Oficina Central), de París.

SOCIETATS ESPERANTISTES EN TOT EL MÓN

	Janer 1905	Juny 1907
Africa..	2	6
America del Sud.	2	17
» » Nord.	3	52
Asia.	8	16
Oceania.	0	6
Austria-Hungria.	11	41
Belgica.	7	21
Anglaterra.	36	103
Bulgaria.	12	21
Dinamarca..	1	2
França.	56	156
Alemanya..	22	49
Gibraltar)	1	7
i Malta. }		
Espanya.	3	40
Holanda..	6	9
Italia..	3	8
Monac.	1	1
Noruega..	0	4
Russia.	5	26
Suecia.	3	20
Suiça..	6	39
Totals.	188	644

Pervenir de l'Esperanto

Davant de tals proves, ¿és possible creure que la dispersió de l'Esperanto reculi? De cap manera, ja que asseguren la seva vitalitat el séu exit de vint anys i les valuoses personalitats de tot el món que no sols l'accepten sinó que l'propaguen arreu.

Convençudes, les nacions, de la necessitat d'un orgue de comunicació internacional, i de què, per les seves condicions immillorables, aquest ha de ser l'Esperanto, aniran acceptant-lo, primer unes, després altres, fins que omplirà tot el món. Primer entrarà en les escoles comercials i instituts, i acabarà ensenyant-se a les escoles primaries al costat de la llengua nadiua.

Els literats i els homes de ciència publicaran les llurs obres en el llenguatge internacional davant la perspectiva de

tenir com admiradors a tots els homes del món, els quals podran obtenir les obres a baix preu, facilitant, gracies a les enormes edicions que podran imprimir-se, l'afició a la literatura i a la ciencia.

Els congressos internacionals aprofitaran a tots els que hi prenguin part, no com avui, que sols ne treuen resultat uns pocs, coneixedors de móltes llengües.

Els viatges a l'extranger sovintejaran, abaratant-se gracies a la llur freqüencia, instruint als que hi prendran part, creant corrents d'amor entre tots els homes, que avui tot-just es coneixen.

La societat ESPERO KATALUNA

Si ls esperantistes comptessin unicament i exclusiva amb l'acció individual, ben poca cosa podrien fer. És necessari que s'apleguin en col·lectivitats, ont el nombre d'individus pot fer lo que no

faria cada ú de per sí. Veus-aquí, doncs, la raó de l'existència de la societat **ESPERO KATALUNA** (Esperança Catalana).

El séu principal objecte és la difusió i propagació de l'Esperanto a tot arreu, i particularment en els països de parla catalana. La seva quota és una pesseta mensual (sense necessitat de pagar entrada).

Els séus socis tenen dret a la lectura dels periodics esperantistes, a la major part dels quals la societat està suscrita; a poder-se servir de les obres amb què compta la seva ja nodrida biblioteca; a poder assistir a les classes gratuïtes i especials que l'entitat organisa; a rebre tots els documents (follets, anuaris, etc.) que ella editi; etc., etc. Com-e socis de fòra de Barcelona, la societat admet adherits que, mitjançant la quota anual d'*una pesseta* i la promesa de què treballaran en el punt on resideixin pera formar una agrupació esperantista amb fins analegs a **ESPERO**

KATALUNA, tenen els mateixos drets dels socis.

Desde fa un any ha obert els següents cursos gratuïts de l'idioma:

- 1.^r Curs public en el lloc social.
- 2.ⁿ Curs particular en el lloc social.
- 3.^r Curs especial pera dependents en el lloc social.
- 4.^t Curs en el «Centre de Dependents del Comerç i de l'Indústria».
- 5.^è Curs en l'«Associació Nacionalista Obrera» (Gracia).
- 6.^è Curs en el «Centre Catalunya» (Sant Martí).
- 7.^è Curs en el «Centre Fraternal de Cultura» (San Martí).
- 8.^è Curs en l'«Ateneu Obrer del Districte segon».
- 9.^è Curs especial pera senyoretetes en la llur agrupació «Virina Stelo».

10. Curs en el «Centre de Lectura Catalana».

11. Curs en l'«Associació Sang Nova» (Hostafrancs).

12. Curs en el «Foment Regional de La Sagrera».

13. Curs en el «Centre Moral Instructiu de Gracia».

14. Curs en l'«Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou».

15. Curs en la societat «Progrés».

Té també importants agrupacions adherides que treballen pera introduïr en diferents indrets de la nostra terra la llavor esperantista. Apart de moltes altres que hi hà en preparació, podem anunciar les següents :

Esperanta Semo (Sabadell), que té oberts tres cursos.

Laboro Esperanta (Vilanova i Geltrú).

Kvar Dikstrekoj (Sarrià).

Tortosa Esperantisto (Tortosa).

Espero Amposta (Amposta).

Vika Esperantistaro (Vic).

Esperanta Juneco (La Sagrera).

Esperanta Amo (Manlleu).

Nu ! (París).

Grupo Esperantista (Lleida).

Esperanto kaj Patrujo (Barcelona).

Esperanta Stelo (Roda).

Grupo Esperantista (Santiago de Cuba)

Ĉiam antaŭen (Sant Martí de Provençals).

Vilasara Stelo (Vilassar de Mar).

Esperanta Stenografia Grupo (Barcelona).

A tots els qui desitgin coneixer les obres d'instrucció, ciència o literatura, aixís com la nomenclatura dels periodics,

escrits en Esperanto, se n'entregarà llista gratuïtament en el lloc social d'ESPERO KATALUNA (Paradís, 12, pral., al costat del « Centre Excursionista de Catalunya »).

Si sentiu amor an aquesta idea, veniu a ajudar-nos en la nostra empresa, pera què s vegi clarament que la nostra patria és terra fecunda pera tots els grans progressos i les grans institucions.

Catalunya i l'Humanitat vos ho remerciaran.

INDICACIONS PERA L'ESTUDI DE L'ESPERANTO

Abecedari

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o, p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

Totes les lletres es pronuncien com en català, excepte les següents:

c sona com *ts*: *infaneco* se llegeix *infanetso*.

ĉ	sona com <i>tx</i> o <i>ch</i> : <i>dolĉa</i> se llegeix <i>doltra</i> .
g	» » <i>gu'</i> : <i>gefiloj</i> se llegeix <i>guefiloj</i> .
ĝ	» » <i>tg</i> : <i>reĝino</i> se llegeix <i>retgino</i> .
h	» » aspirada: <i>honto</i> se llegeix <i>honto</i> .
ĥ	» » <i>j</i> castellana: <i>himio</i> se llegeix <i>ĥimio</i> .
j	» » <i>i</i> : <i>patroj</i> se llegeix <i>patroi</i> .
ŝ	» » <i>x</i> : <i>ŝipo</i> se llegeix <i>xipo</i> .
z	» » la nostra en la paraula <i>donsella</i> .

Totes les lletres sonen. Cap és muda.

Cada lletra té un sol sò, fixe i invariable.

L'accentuació recau sempre a la penultima silaba.

L'article indeterminat no existeix en Esperanto.

Ex: *Bona amiko estas juvelo*. (Un bon amic és una joia.)

L'article determinat és sols un, *la*, que tradueix els nostres *el, els, la, les, lo*.

El plural s'indica per l'adició, al final dels substantius i adjectius, de la lletra *j*.

Per l'afegiment d'una *n* al final d'una paraula, s'indica l complement directe (acusatiu), direcció o supressió de preposició.

Tota paraula acabada per *o* és un substantiu.

Tota paraula acabada per *a* és un adjectiu.

Tota paraula acabada per *e* és un adverbi.

No existeix cap verb irregular.

Els infinitius de verb són d'una sola terminació, que és

la lletra *i*: *batali, mangi, legi*. (Combatre, menjar, llegir.)

Les paraules finides per *as* indiquen el verb en temps present: *Mi batalas*. (Jo combato.)

Les paraules finides per *is* indiquen el verb en temps passat: *Vi mangis*. (Tu menjaves.)

Les paraules finides per *os* indiquen el verb en temps futur: *Li legos*. (Ell llegirà.)

Les paraules finides per *us* indiquen el verb en mode condicional: *Si studus*. (Ella estudiaria.)

Les paraules finides per *u* indiquen el verb en mode imperatiu-subjunctiu: *Ni lernu*. (Aprenguem.)

Les finals *ant, int, ont* indiquen el participi actiu, en temps present, passat o futur.

Les finals *at, it, ot* indiquen el participi passiu, en temps present, passat o futur.

An aquestes finals de participi, sels afegeix les lletres *o, a, e*, segons siguin substantivades, adjectivades o adverbialisades.

Formen la riquesa d'aquesta llengua 25 o 30 afixes que modifiquen o donen nou sentit a les paraules i simplifiquen son estudi. Per medi d'aquests afixes (prefixes i sufixes), el diccionari d'Esperanto, compost escassament de 2,000 arrels de paraules, es converteix en el del més ric dels idiomes, i permet tractar amb facilitat tota classe d'assumptes, ja sien literaris, comercials, científics o filosòfics.

TUTMONDA ESPERO

Revista mensual propagadora de
l'Esperanto a Catalunya.

3 pessetes l'any

Redacció i administració:
Paradís, 12, pral.-BARCELONA

OBJECTES ESPERANTISTES

Estrelles contrassenyes:

en forma d'agulla de corbata	0'75	ptes.
» » de botó.	1	»
» » d'imperdible.	0'75	»

Estrelles en forma de botó, voltades de la llegenda «Esperanto—Lingvo Internacia». 1'25 »

Postals esperantistes a tres tintes, amb un magnífic retrat i autograf del Dr. Zamenhof. 0'15 »

Llapisos niquelats de butxaca, plans, amb la llegenda «Aprengueu l'Esperanto, llengua internacional util, harmoniosa i facilíssima»... 0'25 »

Sagells de goma amb la frase «Oni korespondas Esperante», voltat per elegant orla modernista. 2 »

Calendari Esperantista de paret, pera 1908, amb el santoral en Esperanto. 0'30 »